British Literature / Британська література

Ґрем Ґрін, “Невинний” (1937)

пер. з англ. **Уляни Тацакович**,
студентки англійського відділення
факультету іноземних мов,
керівник: **доц. Л.М. Ікалюк**;
ІІІ місце у конкурсі
«Кращий художній переклад» (2016),
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна.

Не треба було тягнути сюди Лолу; я зрозумів це ще тоді, коли ми зійшли з поїзда на малому сільському вокзалі. У такі осінні вечори про дитинство згадуєш частіше, аніж у будь-яку іншу пору року, однак її енергійне глянцеве лице та невеличка сумка, що вміщувала наші «речі» для ночівлі, просто не вписувалися поряд із напівзруйнованим зерновим складом по той бік малого каналу, поодинокими вогнями вгорі на пагорбі, афішами старого, як світ, фільму. Але вона сказала: «Давай поїдемо в село», і, звісно, ім’я єпископа Гендрона першим спало мені на думку. Тепер мене там ніхто не згадає, і те, що я пам’ятав, було справді дивно. Навіть старий швейцар зачепив у мені чутливу струну. Я сказав: «При вході стоятиме фіакр», і він таки там був, хоча спершу я не помітив його, дивлячись на два таксі й думаючи: «Стара місцина не така вже й стара». Було дуже темно, й прозорий осінній серпанок, запах мокрого листя та води з каналу викликали море спогадів. Лора запитала: «Чому ти вибрав це місце? Воно похмуре». Зайве їй пояснювати, чому для мене воно не похмуре, чи що ота купа піску біля каналу завжди там стояла (трирічним хлопцем я думав, що коли люди говорили «на узбережжі», то мали на увазі саме це). Я взяв у неї сумку (то я про людське око бовкнув, що вона неважка) і сказав, що підемо пішки. Ми перетнули невеличкий аркоподібний місток і пройшли повз притулки для бідних. Коли мені було п’ять, я бачив, як один чоловік середнього віку забіг в один, щоб накласти на себе руки; у нього був ніж, і всі сусіди бігли за ним вгору сходами. Вона сказала: «Я ніколи не думала, що село виглядає ось так». Ті будинки були потворні, схожі на старі кам’яні ящики, але для мене вони були, як рідні. Я мовби не гуляв, а слухав музику.

Але я мусив щось сказати Лолі. То не її провина, що вона тут чужа. Ми проминули школу, церкву і вийшли на стару, широку Хай-Стріт, таку ж, як і в перші дванадцять років мого життя. Якби я не прийшов, то й не дізнався б, що спогади будуть настільки сильними, адже ті роки не були ні винятково щасливими, ні винятково кепськими: нічим не примітні роки, але зараз до них домішувався запах багаття, прохолоди, що йде від темної, вологої бруківки, і я подумав, що знаю, що мене тут тримало. Запах невинності.

Я сказав Лолі: «Це непоганий готель, нас тут ніхто не турбуватиме, побачиш. Повечеряємо, вип’ємо – і в ліжко». Але найгірше те, що я хотів бути тут сам. За всі ці роки я ні разу тут не бував. Я й не думав, що так добре пам’ятаю цю місцину. Ті деталі, про які я вже цілком забув, як ота купа піску, знову виринали переді мною, несучи смуток і ностальгію. Того вечора я міг би бути дуже щасливим, блукаючи так по-осінньому меланхолійно сільськими вуличками, шукаючи слідів того часу, коли ми, бідолахи, ще чекаємо чогось від життя. Другого такого разу вже не буде, бо сюди додадуться спогади про Лолу, а вона нічогісінько для мене не значила. Лише напередодні ми натрапили один на одного в барі і добре поладнали. Лола була нічогенька, тільки з такою я б і ліг у ліжко, проте у моїх спогадах їй місця не було. Треба було поїхати до Мейденхеду. Це теж село.

Готель знаходився трохи не там, де я думав. Мерія стояла на тому ж місці, але вони побудували новий кінотеатр з мавританським куполом, кафе і заправку, якої не було за моїх часів. Ще був поворот наліво, що вів угору стрімким пагорбом, вкритим котеджами, який я теж призабув.

«За моєї пам’яті цієї дороги тут не було», – сказав я.

«За твоєї пам’яті?» – спитала Лола.

«Я тобі не казав? Я тут народився».

«Ти, напевно, отримуєш задоволення від того, що привів мене сюди, – сказала Лола. – Мабуть, ще хлопчиком ти мріяв про такі ночі, як ці».

«Так», - відповів я, бо це не була її провина. З нею все гаразд. Мені подобався запах її парфумів. Вона носила помаду гарного відтінку. Те все недешево коштувало: п’ять фунтів Лолі, а ще всі чеки, плата за проїзд, напої – але якби я був в якомусь іншому місці, то не вважав би, що ці гроші кинуті на вітер.

Я забарився біля підніжжя схилу. Щось змусило мене зупинитися, але я б, мабуть, не згадав що саме, якби юрба дітей, якраз в цю мить, не спустилася згори прямісінько на морозне світло ліхтаря. Голоси вони мали різкі і пронизливі, а від холоду з ротів йшла пара. Всі несли полотняні сумки, подекуди з вишитими ініціалами. У своєму найкращому одязі вони виглядали святково і трохи ніяково. Менші дівчатка трималися разом, щільно притиснувшись одна до одної, і дивлячись на них, в уяві виринали стрічки для волосся, блискучі туфельки, і було чути розмірені звуки фортепіано. Все минуле постало перед очима: у дітлахів був урок танців, як колись і в мене, у маленькому квадратному будиночку з алеєю з рододендронів, що знаходився на півдорозі до вершини схилу. Більше за все я хотів, щоб Лоли не було зі мною; чогось бракувало для загальної картини, але аж ніяк не її, і голову розпирало від глухого болю.

Ми випили в барі, але вечерю нам згодилися подати через пів години. Я сказав Лолі: «Ти ж не хочеш тут вештатися. Не проти, якщо я залишу тебе на десять хвилин, щоб поглянути на знайомі мені місця?». Вона була не проти. Якийсь тутешній чолов'яга, певно, шкільний вчитель, аж згорав від нетерпіння пригостити її випивкою. Я бачив, як він заздрить мені; я ж бо привів її сюди на ніч.

Я підіймався вгору схилом. Перші будинки були нові і дратували мене. Вони ховали за собою поля і огорожі, котрі я міг би пам'ятати. Виглядало так, наче карта намокла у мене в кишені і склеїлася докупи; а коли я відкрив її, то добрячих шматків не вистачало. Але будинок з алеєю таки стояв там, на півдорозі; і, може, та стара леді все ще проводила уроки. Діти завищують вік. Тоді їй, мабуть, було не більше тридцяти п'яти. Я чув звуки фортепіано. Вона не змінювала встановленої програми. Діти до восьми років – від шостої до сьомої. Діти від восьми до тринадцяти років – від сьомої до восьмої. Я відчинив хвіртку і зайшов у двір через невеличкий прохід. Я старався згадати. Не знаю, що воскресило всі ті спогади; я гадав, що то все осінь, холод, вогке, вкрите паморозззю листя, а не фортепіано, що звучало зовсім по-іншому в ті часи. Ще була маленька дівчинка, яку я пам'ятав так, як можна пам'ятати, не маючи світлини. Вона була старша від мене на рік: їй от-от мало бути вісім. Я ніколи нікого не кохав так сильно, як її. У всякому разі, ніколи не дозволяв собі брати на кпини дитяче кохання. Неможливість задоволення бажань породжує жахливу неминучість розлуки. Звісно, щоб довести дівчині свою відвагу, хтось вигадує байки про охоплені вогнем будинки, війну і невдалі атаки, але ніколи не торкається теми шлюбу. Як вже щось неможливе, то неможливе; але знати про це не означає менше страждати. Пригадую, як ми грали в піжмурки, коли в когось було день народження, і я намагався спіймати її, щоб мати привід доторкнутися і обійняти її, але марно; вона завжди трималася подалі від мене.

Але раз на тиждень упродовж двох зим мені щастило: я танцював із нею. Якось на останньому занятті вона сказала, що наступного року перейде в старшу групу і це було ще гірше, бо унеможливлювало наш єдиний зв'язок. Я знав, що теж їй подобаюсь, але нам ніяк не вдавалось сказати це один одному. Я ходив на її дні народження, а вона на мої, але ми ніколи навіть не поверталися додому разом після уроків танців. Це мало б здаватися дивним, але не думаю, що ми до кінця це тоді розуміли. Так ми спускалися вниз: я зі своїми галасливими, надокучливими товаришами, а вона – із купкою прудконогих, пискливих дівчаток.

Огорнутий туманом, я здригнувся і відгорнув комір пальта. Із будинку лунала мелодія танцю із ревю старого Ч. Б. Кокрана. Довгий шлях я подолав, щоб кінець кінцем зустріти Лолу. Невинність має щось таке, від чого не дуже хочеться відмовлятися. Тепер, якщо я незадоволений стосунками з дівчиною, я можу піти і купити собі іншу. Тоді ж я міг написати палку записку і засунути її в отвір між планками в огорожі (дивовижно, як я починаю все згадувати) – і це було найкраще, до чого я міг додуматись. Якось я сказав їй про ту дірку і був певний, що рано чи пізно, вона понишпорить і знайде моє повідомлення. Цікаво, що в ньому було. Не думаю, що в такому віці хтось є дуже красномовним; але те, що записка була небагатослівна, не означає, що біль був меншим за той, який відчувають дорослі. Пригадую, як кілька днів підряд перевіряв дірку і завжди знаходив там записку. А потім уроки танців припинилися. А наступної зими, мабуть, я про це забув.

Я вийшов з воріт, щоб пошукати дірку. Вона була там. А в ній – клаптик паперу, що зберігся у схованці, захищеній від часу і стихій. Я витягнув його звідти і розгорнув. Потім запалив сірника – крихітну жаринку серед темряви й туману. Вульгарний, сороміцький малюнок, який я побачив у тьмяному світлі, неприємно вразив мене. Помилки не було: під так-сяк намальованими дитячою рукою чоловіком і жінкою стояли мої ініціали. Зображення викликало не більше спогадів, аніж пара з рота, полотняна сумка, мокре листя чи купа піску. Я не розпізнав його. Може то намалював якийсь ниций пройдисвіт на стіні в туалеті. Я пам'ятав тільки неотесаність, глибину, біль тієї пристрасті.

Спочатку було таке відчуття, мовби мене зрадили. «Зрештою, – я подумав, Лола не така вже тут і чужа». Тільки пізніше тієї ночі, коли Лола повернулась набік і заснула, я почав поступово розуміти глибоку невинність того малюнка. Я думав, що малюю щось гарне і неповторне; і тільки зараз, після тридцяти років життя, той малюнок здався мені вульгарним.

Довідково:

Graham Greene / Ґрем Ґрін

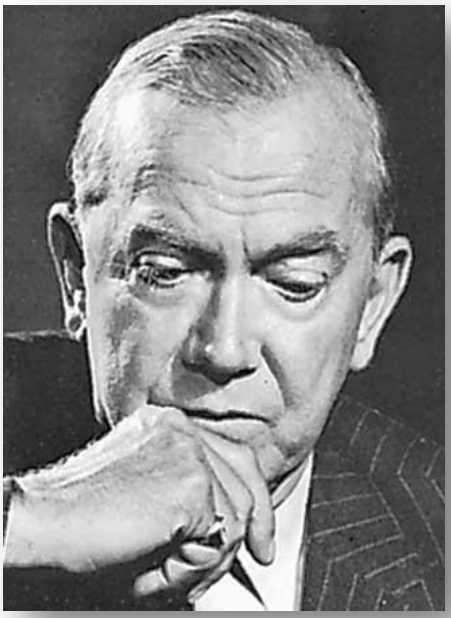

Graham Greene, 1969

ALSO KNOWN AS

Henry Graham Greene

BORN

October 2, 1904

Berkhamsted, England

DIED

April 3, 1991 (aged 86)

Vevey, Switzerland

NOTABLE WORKS

theatrical production
"Brighton Rock"
"The Heart of the Matter"
"The End of the Affair"
"A Burnt-Out Case"
"The Comedians"
"Our Man in Havana"
"The Quiet American"
"The Honorary Consul"
"The Human Factor"

MOVEMENT / STYLE, GENRE

Literary fiction, thriller

[https://www.britannica.com/biography/Graham-Greene, https://en.wikipedia.org/wiki/Graham_Greene]

English novelist, short-story writer, playwright, and journalist. Combining literary acclaim with widespread popularity, Greene acquired a reputation early in his lifetime as a major writer, both of serious Catholic novels, and of thrillers (or "entertainments" as he termed them). He was shortlisted, in 1966 and 1967, for the Nobel Prize for Literature.

His novels display a consistent preoccupation with sin and moral failure acted out in seedy locales characterized by danger, violence, and physical decay. Greene's chief concern is the moral and spiritual struggles within individuals, but the larger political and social settings of his novels give such conflicts an enhanced resonance. His early novels depict a shabby Depression-stricken Europe sliding toward fascism and war, while many of his subsequent novels are set in remote locales undergoing wars, revolutions, or other political upheavals.

Despite the downbeat tone of much of his subject matter, Greene was in fact one of the most widely read British novelists of the 20th century. His books' unusual popularity is partly due to his production of thrillers featuring crime and intrigue but more importantly to his superb gifts as a storyteller, especially his masterful selection of detail and his use of realistic dialogue in a fast-paced narrative. Throughout his career, Greene was fascinated by film, and he often emulated cinematic techniques in his writing. No other British writer of this period was as aware as Greene of the power and influence of cinema.

[https://www.britannica.com/biography/Graham-Greene, https://en.wikipedia.org/wiki/Graham_Greene]